

M.B.H.G. - B.R.O.H.
Directie Monumenten en Landschappen
De Heer P. CRAHAY
Directeur
CCN - Vooruitgangstraat 80, bus 1
1035 Brussel

U/Ref: SD/2043-0106/01/2007-029PU
O/Ref: AVL/ah/BXL-2.569/s483
Bijlage : A4 dossier

Brussel,

Mijnheer de Directeur,

Betreft : BRUSSEL. Regentschapstraat / Wolstraat. Principeadvies over de algemene doelstellingen van de restauratie / renovatie van het Koninklijk Muziekconservatorium.

In antwoord op uw brief van 7 juli 2009 met bovengenoemde referentie, ontvangen op 9 juli, sturen wij u het advies door onze Commissie uitgebracht over hoger vermeld project tijdens haar vergadering van 18 augustus 2010.

De Regie der Gebouwen voorziet in samenwerking met het Koninklijk Muziekconservatorium en de vzw Conservamus een belangrijke modernisering van het Koninklijk Conservatorium, dat gelegen is aan de Regentschap- en de Wolstraat en de Kleine Zavel. Het conservatorium werd als monument beschermd bij besluit van 9/09/1993. Het project beoogt de restauratie en de renovatie van de gebouwen en voorziet bepaalde ingrepen om de werking van het geheel beter af te stemmen op de bestaande noden. Een korte intentienota schets de belangrijkste krachtlijnen van het project. Het advies van de KCML moet dienen als richtlijn voor de concrete uitwerking van het ontwerp door een aan te wijzen studiebureau. Bestaat er enig verband tussen deze nota en de haalbaarheidsstudie die in 1997 uitgevoerd werd over de restauratie van het dak, het buitenschrijnwerk en de concertzaal?

Het voorliggende document omvat de gebundelde eisen van het Conservatorium. De belangrijkste doelstellingen van het project zijn:

- de algemene restauratie en instandhoudingwerken van het gebouwencomplex, in het bijzonder van de huizen aan de Wolstraat die in slechte staat zijn. In het hoofdgebouw n.o.v. Cluysenaar worden de ruimten met "een historisch karakter" (concert- en receptiezaal, inkom, trappenhuis) in hun oorspronkelijke staat gerestaureerd; de buitenschil wordt eveneens gerestaureerd;
- de aanpassing van het complex in functie van het toegenomen leerlingenaantal: de herorganisatie van het onthaal, de modernisering van de vestiaires, het sanitair en de circulatie, alsook de accommodatie van de concertzaal met inbegrip van een regie- en een repetitielokaal;
- aanpassingen m.b.t. de brandveiligheid.

Volgens de aanvrager stoelt de nota op een eerste historische analyse van de gebouwen. Aangezien deze studie niet bij het document gevoegd werd, kan de KCML onmogelijk de haalbaarheid van de vrij algemeen geformuleerde intenties toetsen aan de erfgoedkundige waarde van het geheel. ***Bijgevolg brengt zij bepaalde bemerkingen uit over de grote lijnen van het project en zij verzoekt de betrokken partijen een plaatsbezoek te organiseren om de bestaande toestand te kunnen evalueren.***

De gevels en de ramen

Vanzelfsprekend wordt de restauratie van de gevels en de bedaking door de Commissie aangemoedigd maar in afwachting van de gevelrestauratie moet men dringend het buitenschrijnwerk restaureren en herstellen. De fraaie, door Cluysenaar ontworpen gebeeldhouwde deuren en de raamstijlen zijn van onschatbare erfgoedkundige waarde. Hoewel ze erg vervallen ogen vanwege een jarenlang gebrekkig onderhoud kunnen de ramen gerestaureerd worden d.m.v. aangepaste schilderwerken en plaatselijke herstellingen. In geen geval zal de KCML aanvaarden dat men op het schrijnwerk zware ingrepen of vervangingen uitvoert. ***Omwille van de erfgoedkundige waarde van de ramen en om ze voor verdere aftakeling te behoeden, moet men voor dit punt dringend een aparte vergunningsaanvraag indienen, voorafgaand aan- en onafhankelijk van de procedure voor de globale gevelrestauratie.***

Betreffende de gevels moet men vooraf het schadebeeld opnemen en een nauwkeurige diagnostiek opstellen van de bestaande toestand. De ingrepen moeten volgens de regels van de kunst worden uitgevoerd, op basis van de nodige vooronderzoeken en proefuitvoeringen.

Het bibliotheekgebouw

Volgens de aanvrager is de erfgoedkundige waarde van dit gebouw erg gering. Omwille van zijn centrale ligging wil men het vervangen door een nieuwbouw die o.a. zou fungeren als verticale circulatieruimte en onthaal. Men wil er eveneens een repetitieruimte voor het symfonisch orkest inrichten, een zaal voor kamermuziek alsook enkele studio's. ***In afwachting van het plaatsbezoek is het voor de Commissie onmogelijk zich uit te spreken over de waarde van het bestaande bibliotheekgebouw.*** Een – al dan niet ingrijpende – verbouwing lijkt echter niet uitgesloten op voorwaarde dat het project bijdraagt tot de globale herwaardering van het complex. ***De Commissie wijst op de uitzonderlijk waardevolle collecties die in de bibliotheek bewaard worden. De conservering van de werken moet een belangrijk aandachtspunt van het ontwerp vormen.***

De huizen aan de Wolstraat

Tot het gebouwencomplex behoren vijf panden aan de Wolstraat die zich in slechte staat bevinden. Het precieze schadebeeld van de panden ontbreekt echter in de nota. Het project beoogt een grondige renovatie van de huizen tot klaslokalen en kantoren, met behoud van de vloerniveaus en bepaalde muurdelen en trappartijen. Men wil eveneens extra doorgangen en een lift aanbrenge

Vanaf de 16de eeuw werd de Wolstraat één van de meest prestigieuze straten van de hoogstad, in de nabijheid van het hof. Tijdens de 17de en 18de eeuw werden er heel wat adellijke residenties gebouwd zoals de voormalige hotels van Maldeghem (nr. 3-5) en Willebroeck (nr. 11) die nu bij het Conservatorium horen (met 17de-eeuwse bouwkernen). Ze bevonden zich vooral aan de noordzijde van de straat. De zuidkant werd pas in de loop van de 19de eeuw bebouwd op de terreinen waar zich tot dan de tuinen van verder gelegen residenties bevonden.

Zoals voor het hoofdbouw, moet het ontwerp voor de huizen van de Wolstraat zich dus baseren op een gedegen bouwhistorische studie. De Commissie vraagt ook meer inlichtingen over het eigendomsstatuut van de huizen en de wijze waarop dit bepalend is voor het programma.

Ongeacht de toekomstige bestemming benadrukt de Commissie dat men het programma van de (her-)bestemming moet bepalen in functie van de bestaande planindeling en de organisatie van de huizen en niet andersom. Daarbij moet men de panden als aparte entiteiten beschouwen, met een eigen ingang, en eventuele verbindingen moeten erg bescheiden zijn. De organisatie van de huizen mag ook niet (uitsluitend) bepaald zijn in relatie tot het binnengebied en de rest van het Conservatorium, maar de panden moeten elk in relatie staan tot de Wolstraat. Het zou ook onverenigbaar zijn met de erfgoedkundige waarde van de huizen en van de straat om de aanwezigheid van het Conservatorium in de Wolstraat te benadrukken door een al te markante architecturale ingreep, zoals in de nota gesuggereerd wordt. De Commissie wijst het principe van deze optie bij voorbaat af.

De oorspronkelijke perceelsindeling, de hiërarchie van de binnenruimtes en de verticale circulatie dienen behouden te blijven. De renovatie moet zich dus beperken tot lichte ingrepen met respect voor de bestaande structuren en met behoud van de karakteristieke interieurelementen (dakgebinte, schoorsteenmantels, bouwbeslag, ...) en het schrijnwerk. De voorziene warmte- en geluidsisolatie mogen de conservering van de huizen niet in gevaar brengen.

Over het algemeen en het licht van bovengenoemde opmerkingen dringt zich allereerst de vraag op of de huizen wel geschikt zijn voor de vooropgestelde bestemming.

Samengevat, hoopt Commissie haar voorstel zo snel mogelijk te kunnen toelichten tijdens een plaatsbezoek. In afwachting dringt zij aan op een spoedig restauratie van het buitenschrijnwerk.

Met de meeste hoogachting,

A. VAN LOO
Secretaris

G. VANDERHULST
Wvd. Voorzitter